

Rodzice uczniów są dla nas nauczycieli najważniejszymi partnerami w procesie edukacyjno – wychowawczym w naszym Ośrodku. Dlatego dedykujemy Państwu naszą gazetkę szkolną - „Kącik Rodzica”.

Celem „Kącika Rodzica” jest publikowanie zagadnień z zakresu edukacji, wychowania i rozwoju dzieci ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi, redagowane przez nauczycieli Ośrodka oraz rozwijanie szeroko pojętej współpracy z Państwem.

Pierwszy numer gazetki poświęcony jest zaburzeniom sensorycznym u dzieci.

Mamy nadzieję na współpracę z Państwem, czekamy na sugestie i propozycje zagadnień poruszanych w kolejnych numerach gazetki.

Chcielibyśmy, aby poruszane w gazetce tematy były interesujące i inspirujące Państwa i Nas do działania a przede wszystkim wychodziły naprzeciw Państwa oczekiwaniom. W tym celu zachęcamy Państwa do kontaktu z Nami bezpośrednio lub e-mailowo. Nasi specjaliści odpowiedzą na każde Państwa zapytanie oraz udzielimy bezpłatnej konsultacji

ŻYCZYMY MIŁEJ LEKTURY

ZABURZENIA SENSORYCZNE U DZIECI

Carl H. Delacato to pionier w dziedzinie terapii dzieci z autyzmem, jest jedną z pierwszych osób, które opisały zaburzenia w odbiorze i przetwarzaniu bodźców zmysłowych. Na początku lat siedemdziesiątych przebadał grupę około 900 dzieci z autyzmem z różnych krajów. Wyniki badań wykazały, że u dzieci autystycznych występują uszkodzenia mózgu powodujące właśnie zaburzenia sensoryczne. Dzieci te nie radzą sobie z bodźcami, które docierają do mózgu z otaczającego świata. W ich przypadku jeden lub więcej kanałów odbioru bodźców (wzrokowych, słuchowych, smakowych, zapachowych lub dotykowych) działa wadliwie. W wyniku tych badań okazało się, że zaburzenia percepcyjne dotyczą nawet 98% osób - w obrębie dotyku. Najmniej badanych wykazywało zaburzenia w obrębie zmysłu smaku i węchu (24 - 28%). Swoją teorię C.H. Delacato opisał w książce pt. „Dziwne, niepojęte. Autystyczne dziecko”.

Dziwne, powtarzające się ruchy – sensoryzmy – są próbą unormowania pracy (naprawienia) kanału sensorycznego. Poprzez wielokrotne powtarzanie stymulacji dziecko próbuje się samo wyleczyć.

SENSORYZMY

Sensoryzmy - widoczne w zachowaniu osoby przejawy zaburzeń w odbiorze i przetwarzaniu bodźców zmysłowych.

Najczęściej obserwowane są u osób z zaburzeniami rozwoju o różnym charakterze.

Sensoryzmy - stereotypie ruchowe, manieryzmy, izmy – ruchy mimowolne, mają 4 cechy:

- powtarzalność
- indywidualizm
- rytmiczność
- celowość

Carl H. Delacato podzielił zaburzenia sensoryczne na trzy grupy:

NADWRAŻLIWOŚĆ

Bardzo niski próg czuciowy pozwala na przekazywanie do mózgu zbyt dużej ilości danych sensorycznych. Najmniejszy bodziec aktywuje cały układ nerwowy, w rezultacie dzieci czują dotyk, zapach, smak, odbierają dźwięki i wrażenia wzrokowe zbyt dobrze.

NIEDOWRAŻLIWOŚĆ

Powolny układ nerwowy przekazuje do mózgu za mało informacji. Kanały sensoryczne nie pozwalają dostać się do mózgu wystarczającej ilości informacji. Dotrzeć mogą jedynie silniejsze bodźce.

BIAŁY SZUM

Części mózgu odpowiedzialne za percepcję i integrację bodźców sensorycznych funkcjonują wadliwie, same wytwarzając zakłócenia lub szum w systemie. U takich dzieci wewnętrzny hałas zakłóca prawidłowy odbiór bodźców.

Sensoryzmy mogą dotyczyć każdego zmysłu człowieka.

ZABURZENIA SENOSRYCZNE - WZROK

Wzrok, jeden z najsilniejszych zmysłów. Obrazy dostarczane przez ten zmysł wykorzystywane są w procesie uczenia się i poruszania w świecie. Wzrok jest zmysłem najbardziej przeciążonym.

NADWRAŻLIWOŚĆ:

- przyglądanie się mikroskopijnym rzeczom (pyłki, zadrapanie, paproszki na ubraniu)
- kiwanie się w przód i w tył, na boki
- fascynacja ruchem kołowym, kręcącymi się przedmiotami, zabawkami
- zdolność do odtwarzania najdrobniejszych szczegółów z otoczenia
- rozciąganie śliny między palcami i przyglądanie się jej pod światło
- fascynacja patrzeniem przez dziurki, pęknięcia, palce
- niechęć do luster, czasem fotografii
- fascynacja skomplikowanymi wzorami
- lęk przed silnym światłem, często nawet przed światłem o umiarkowanym natężeniu
- niechęć do dużych, mocno naświetlonych przestrzeni
- gwałtowne ruchy gałek ocznych
- układają lub rysują skomplikowane wzory
- patrzą na odległe rzeczy
- boją się ciemności
- specyficznym oglądają TV
- nie lubią wzorzystych powierzchni, np. dywany

NIEDOWRAŻLIWOŚĆ:

- fascynacja światłem
- badają przedmioty z bliska i z daleka
- problem ze schodami (nie oceniają odległości)
- boją się szybkości, ciemności, tuneli, wysokości
- obracają różne przedmioty przed oczami, machają palcami (stereotypie wzrok-ruchowe)
- fascynują się lustrami, refleksami świetlnymi, błyszczącymi powierzchniami
- fascynują się powierzchniami łączącymi kolory
- nadają kształt – wyginanie drucików
- lubią kołyszące się rzeczy, wolno spadające
- kołysanie się w przód, w tył, na boki
- zainteresowanie źródłami światła - wpatrywanie się w światło
- chodzenie powoli dookoła przedmiotów połączone z intensywnym przyglądaniem się im
- fascynacja ruchem przedmiotów na wietrze

- rozrzucanie przedmiotów, zwłaszcza kolorowych

BIAŁY SZUM:

- rozszerzenie źrenic
- patrzenie „przez” ludzi
- zajmowanie się oczami (tarcie, mrużenie, zamykanie, uciskanie)
- najtrudniej nawiązują kontakt wzrokowy
- boją się barw, gł. czerwonej
- mogą nie różnicować barw
- nie potrafią skupić wzroku na bliskim przedmiocie – nie różnicują kształtów
- mają trudności z ocenianiem odległości – nie bawią się piłką, trudności z chodzeniem po schodach

Zaburzenia sensoryczne - słuch

„Uszkodzenie mózgu

Zaburzenia sensoryczne

Nadwrażliwość – niedowrażliwość - biały szum

Smak
Węch
Dotyk
Wzrok
Słuch

Zmysł równowagi
Propriocepcja (czucie głębokie)

Dziecko nie radzi sobie z bodźcami

Słuch jest najczęściej uszkodzonym zmysłem u osób z autyzmem. Przewrażliwiony zmysł słuchu może powodować rzeczywisty porażający ból oraz wpływać na rozwój mowy i społeczne funkcjonowanie.

NADWRAŻLIWOŚĆ:

- zatykanie uszu
- brak reakcji lub odwleczona reakcja na dźwięki (np. polecenia)
- nadwrażliwość w określonej częstotliwości – ciągle oczekiwanie na dany dźwięk (stres) – wyłączenie w ogóle
- mały bodziec powoduje natychmiastową reakcję w mózgu
- zachowania paradoksalne – hałasowanie, aby zagłuszyć głośne – obce dźwięki, mniejszy strach przed własnymi hałasami, zagłuszenie niepokoju
- źle śpią
- słyszą z bardzo dużej odległości
- drażni je dźwięk jarzeniówek
- protesty przy myciu głowy, stryżeniu, czesaniu, myciu uszu
- nie lubią tłumy
- nie lubią wiatru, zmian ciśnienia, gwałtownego deszczu, burzy
- przykrywają się, chowają się
- nie lubią urządzeń klimatyzacyjnych
- mają problemy z przebywaniem nad morzem (szum wiatru, morza, refleksy świetlne, różnice temperatury – woda i piasek)

NIEDOWRAŻLIWOŚĆ:

- zbyt mało informacji dociera do mózgu
- lubią wibrujące dźwięki (pralki, odkurzacze)
- lubią odgłosy z rur kanalizacyjnych, wody
- wydają dźwięki jak echo
- lubią karetki, wozy policyjne, takie zabawki – głośne sygnały

- same produkują głośne dźwięki, hałasują
- destrukcyjne zachowania, np. darcie papieru, tłuczenie
- dziecko sprawia wrażenie głuche
- zatykanie uszu, lęk przed gwałtownymi dźwiękami
- brak reakcji na głośne hałasy przy jednoczesnych silnych reakcjach na ciche dźwięki
- wstuchiwanie się w bardzo ciche dźwięki
- powtarzanie komunikatów, które ktoś wypowiedział w odległym pomieszczeniu
- robienie wokół siebie

Nie lubię głośnych i nagłych dźwięków wydawanych przez rówieśników. Odpycham inne dzieci i zakrywam uszy podczas zajęć, które wiążą się z hałasem.

hałasu
- krzyki,
walenie
rękami w różne
powierzchnie, klaskanie

- uwielbia tłum, uliczny gwar
- rzuca ciężkimi przedmiotami

BIAŁY SZUM:

- zawodzi i selekcja i integracja bodźców są „zaśluchane” w sobie – słyszą swój organizm, a nie to, co je otacza
- to bodźce wew. powodują zmiany, a nie zewnętrzne

- robią różne próby, np. z oddychaniem (szybko/wolno), hiperwentylacja
- wykonują gwałtowne ruchy całym ciałem (kołysanie się, kołysanie głową, zwieszanie się głową w dół)
- wydają ciche dźwięki i nastuchują je
- zrywanie się do biegu i nagłe zaprzestanie ruchu
- nagłe krzyki bez wyraźnej przyczyny
- uderzanie głową
- przybieranie dziwnych pozycji
- stałe wydawanie cichych dźwięków

Zaburzenia sensoryczne - dotyk

Dotyk pomaga różnicować to, czego dotykamy i gdzie jesteśmy dotykani. Ostrzega przed nieoczekiwanymi lub niebezpiecznymi wrażeniami dotykowymi. Odbieranie wrażeń dotykowych odbywa się za pomocą czucia powierzchniowego i różnicującego. Czucie powierzchniowe pozwala nam lokalizować miejsce dotyku bez udziału wzroku, odróżniać faktury materiału, powierzchnie i kształty. Czucie różnicujące to odbieranie wrażeń związanych z bólem, temperaturą i ciśnieniem.

NADWRAŻLIWOŚĆ: powierzchni skóry i jednocześnie niedowrażliwość czucia głębokiego – dzieci nie lubią być przytulane, ale lubią mocne masaże, ściskanie:

- obronność dotykowa
- niechęć do ubierania się, rozbieranie się do naga

- niechęć do nowych ubrań, do metek w ubraniach
- chodzenie na palcach
- niechęć do substancji kleistych, sypkich
- niechęć do przykrywania się podczas snu
- przy lekkim dotyku odczuwają napięcie, mocniejszy uścisk daje odprężenie
- zaburzony jest schemat ciała – odczuwają się z zewnątrz – ciało nie stanowi całości, czucie wybiórcze – gdy ręka dotyka nosa, to czują oddzielnie nos i rękę
- nadwrażliwość rodzi niechęć do dotyku
- nie lubią dotyku skóry o skórę
- alergie
- problem z ubraniami (obcisłe, golfy, rajstopy elastyczne, skarpetki, sznurowadła zbyt mocno zasnurowane)
- fascynują się fakturami materiałów

NIEDOWRAŻLIWOŚĆ:

- skubanie, drapanie, pocieranie ciała
- zakładanie za małych ubrań, butów
- szuranie, człapanie nogami
- pocieranie rękami, ciałem po różnych powierzchniach
- wkładanie palców czy rąk w miejsca, gdzie można ścisnąć ciało – spinacze, futryna drzwi, nakładanie czapek, opasek, gumek , np. na głowę
- gryzienie się, uderzanie
- śmieje się podczas bicia

BIAŁY SZUM

- drapanie się po ciele (często do krwi) - dreszcze, - tzw. „gęsia skórka” bez przyczyny

- przez pewien czas sprawia wrażenie cichego i spokojnego, potem następuje wybuch różnych , jakby nagromadzonych wcześniej taktylizmów – uderza i bije siebie lub innych , potem następuje wyciszenie

Zaburzenia sensoryczne - równowaga

Zmysł równowagi reguluje poczucie balansu i stabilności ciała i odpowiada na zmiany pozycji oczu oraz głowy. „Ośrodek dowodzenia” tego zmysłu znajduje się w uchu wewnętrznym.

NADWRAŻLIWOŚĆ:

- niepewność grawitacyjna
- skłonność do bezruchu
- lęk przed chodzeniem
- usztywnienie ciała
- lęk przed zmianą pozycji ciała
- choroba lokomocyjna

NIEDOWRAŻLIWOŚĆ:

- dziecko jest w ciągłym ruchu
- skakanie, bieganie
- wspinanie się na meble, drabinki
- kręcenie się wokół własnej osi
- turlanie się, przewroty
- tarzanie się po ziemi
- zamiłowanie do huśtawek, karuzeli

BIAŁY SZUM:

- nagłe rzucanie się na ziemię i tarzanie, turlanie
- nagłe znieruchomienia bez cech napadu epilepsji
- nagłe bledniecie, nudności
- skargi na zawroty głowy

Zaburzenia sensoryczne - czucia głębokiego

Zmysł proprioceptywny (czucie głębokie) wykorzystuje informacje zwrotne z mięśni oraz stawów by określić pozycje ciała w przestrzeni.

NADWRAŻLIWOŚĆ:

- obronność dotykowa, zwłaszcza opór przed mocnym dotykiem
- niechęć do jeżdżenia pojazdami
- bóle stawów, mięśni po niewielkim wysiłku fizycznym
- bóle brzucha bez przyczyn somatycznych

NIEDOWRAŻLIWOŚĆ:

- zamiłowanie do mocnego ucisku
- wciskanie się między meble
- zawijanie się w koce, kołdry
- skakanie, dziwne pozycje ciała
- chodzenie na palcach
- zachowania autoagresywne

BIAŁY SZUM:

- deklarowanie częstego bólu w różnych częściach ciała
- lęk przed poruszaniem się
- nagłe krzyki
- ugniatanie swojego ciała, autoagresja

Zaburzenia sensoryczne - węch

Zmysł węchu jest ogromnie czułym i wrażliwym układem zmysłowym, poprzez który bodźce zmysłowe docierają najszybciej do mózgu i koncentrują uwagę, pełni funkcje ostrzegawczą.

NADWRAŻLIWOŚĆ:

- brak selekcji bodźców zapachowych
- mdłości podczas realizacji potrzeb fizjologicznych
- wybiórczość pokarmowa
- izolowanie się od ludzi
- zadławienia podczas jedzenia
- duszności
- węchem różnicują osoby, przedmioty, co im bardzo przeszkadza
- wymiotują
- reagują na oddech innych, kosmetyki, okres u kobiet
- zapachy drażniące wpływają na zachowanie – agresja, złość, krzyk, unikanie kontaktu itp.

„Mam delikatny nos, dlatego przeszkadzają mi nieprzyjemne zapachy, z daleka czuje jeśli ktoś jest spocony lub ma nieprzyjemny zapach z ust. Nie mogę wachać zwierząt choć na przykład niektóre psy mi się podobają „

D. Zoller „Gdybym mógł z wami rozmawiać”

NIEDOWRAŻLIWOŚĆ:

- poszukiwanie zapachów – obwąchiwanie
- moczenie nocne
- oblizywanie rąk
- fascynacja kuchnią
- dostarczają sobie silnych bodźców
- ąchają rzeczy o mocnym zapachu
- obwąchują zabawki, ludzi
- bawią się śliną
- biorą do buzi niejadalne rzeczy
- bawią się fekaliami

BIAŁY SZUM:

- dmuchanie w kierunku nosa
- hiperwentylacja
- wkładanie przedmiotów do nosa - niezdolność do zdecydowania, czy dany zapach jest przyjemny czy nie

Zaburzenia sensoryczne - smak

Zmysł smaku jest ściśle związany ze zmysłem węchu. Nadwrażliwy zmysł smaku reaguje w bardzo intensywny sposób na ostre smaki oraz smaki „gorące”.

NADWRAŻLIWOŚĆ:

- wypluwanie jedzenia
- wymioty podczas jedzenia
- wybiórczość pokarmowa

Jestem bardzo wybredny w kwestiach jedzenia. Toleruję tylko ściśle określone potrawy z kilku składników. Nie jem pokarmów, które są twarde i wymagają rzygnięcia. Wypluwam jedzenie i denerwuję się gdy ma spróbować czegoś nowego.

- niechęć do gazowanych napojów
- mogą bać się jakiegś barwy czy konsystencji pokarmu

NIEDOWRAŻLIWOŚĆ:

- wkładanie rąk, przedmiotów do ust - zjadanie rzeczy niejadalnych - brak apetytu
- dążą do bardzo silnych bodźców – piją chemikalia, jedzą mydło, kremy itp.

BIAŁY SZUM:

- wszystkiemu towarzyszy specyficzny, metaliczny posmak, który miesza się z właściwymi smakami
- zasysanie policzka, gryzienie języka
- spuchnięty język
- brak samodzielności przy jedzeniu
- brak reakcji na smak

Forma pomocy

Jedną z form pomocy jest terapia stymulacyjna metoda tzw. Delacato. Polega ona na dostarczaniu dziecku odpowiednio dobranych bodźców sensorycznych w postaci prostych sekwencji (ćwiczeń), obejmujących następujące obszary:

- MASAŻE - dla poprawy rozumienia schematu ciała odczuwania ciała jako całości
- ĆWICZENIA SŁUCHOWE - dla poprawy rozumienia języka i możliwości

właściwego interpretowania otoczenia słuchowego

- ĆWICZENIA WZROKOWE - poprawiają widzenie obuoczne, koordynację wzrokowo – ruchową
- STYMULACJE SMAKU I ZAPACHU - poprawiają komfort dziecka , zmniejszają uwagę mimowolną
- STYMULACJE ZMYŚLU RÓWNOWAGI - usprawniają ruchowo, zwiększają poczucie bezpieczeństwa, redukują hiperaktywność
- ĆWICZENIA SENSOMOTORYCZNE - usprawniają ruchowo

Przykładowe sposoby odwracania:

1. terapia przeciążeniowa – drażniący bodziec podaje się tak długo, aż organizm przełamie nadwrażliwość
2. eliminacja drażniącego bodźca – na początku terapii
3. stopniowe odwracanie – podawanie bodźca z tej samej grupy bodźców, co ten drażniący, ale w mniejszym natężeniu : np. przy nadwrażliwości dotykowej – własny dotyk, powietrze i coraz silniejsze – woda, kiesel, delikatne materiały, plastelina, glina, kremy, oliwki, balsamy itd.

W efekcie tego działania tonizuje się układ nerwowy dziecka, , co powoduje wyrównywanie indywidualnych deficytów. Dzięki temu dziecko

jest spokojniejsze , może przez dłuższy czas skupić się na wykonywanych aktywnościach.

INNĄ TERAPIĄ DAJĄCĄ BARDZO DOBRE EFEKTY W PRZYPADKU ZABURZEŃ SENSORYCZNYCH JEST TERAPIA INTEGRACJI SENSORYCZNEJ

Sensoryzmy a życie codzienne

Osoby z zaburzeniami przetwarzania sensorycznego odczuwają realny dyskomfort a nawet ból , co przysparza im ogromne trudności w funkcjonowaniu w codziennym życiu. Bardzo trudno jest ciągle regulować wrażliwe zmysły i jednocześnie pozostać skoncentrowanym na orientowaniu się w świecie. Często prowadzi to do tzw. przetładowania sensorycznego. Przykładem takiego przetładowania zmysłów lub sposobem poradzenia sobie w regulowaniu zmysłów jest wiele trudnych, „niegrzecznych” lub po prostu niezrozumiałych dla nas, obserwatorów zachowań tych osób. To „dziwne” zachowanie jest samoobroną i reakcją na faktyczny ból/dyskomfort a nie „robieniem na złość”.

Osoby z autyzmem widzą, słyszą i czują świat inaczej niż my. I nie jest to ani gorszy ani lepszy odbiór świata. Po prostu inny. Aby

lepiej zrozumieć co czują te osoby zachęcamy do obejrzenia filmu Fundacji SYNAPSIS pt. „Autyzm wprowadza zmysły w błąd” Prezentowane w filmie zachowania wiernie odzwierciedlają zachowania osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Film ma pomóc innym zrozumieć i uwrażliwić się na autyzm, a osobom z autyzmem ułatwić życie wśród nas.

Polecana literatura

Carl H. Delacat „Dziwne , niepojęte. Autystyczne dziecko” , Wydawnictwo: Fundacja SYNAPSIS ,1995.

Elżbieta Górka

Pytania? Sugestie?
Skontaktuj się z nami.

CZEKAMY

konsultacje@sosw.slupsk.pl

Ośrodek Szkolno - Wychowawczy
im. Unicef
w Słupsku

